

7. október: Leyfði Ísrael þessu að gerast?

Árás Hamas þann 7. október 2023 er einn af eyðileggjandi mistökum í leynipjónustu og öryggismálum í sögu Ísraels. Hún var einnig ein af þeim dularfullustu. Ekki aðeins voru taktískir þættir árásarinnar að mestu þekktir fyrirfram, heldur var ísraelskum stofnunum varað við ítrekað – af eigin yfirmönnum, af eftirlitsmönnum á framlínu og af erlendum bandamönnum – en engar afgerandi forvarnaraðgerðir voru teknar. Þetta vekur upp truflandi spurningu: Var hörmungin eingöngu afleiðing af vanrækslu og hroka, eða var henni, á einhverju stigi, leyft að gerast?

Fyrri leynipjónusta og hunsaðar viðvaranir

Löngu fyrir 7. október hafði ísraelska leynipjónustan í höndunum um 40 blaðsíðna áætlun Hamas, kölluð **“Jeríkóveggurinn”**, sem lýsti skref fyrir skref áætlaðri árás: drónaárásir, svifvængir, brot á landamæragirðingunni, árásir á herstöðvar og fjöldamorð í nærliggjandi borgarasvæðum. Áætlunin var fengin meira en ári áður og var dreift víða meðal háttsettra her- og leynipjónustuyfirmanna. Engu að síður var hún afskrifuð sem „óskeyggja“, umfram getu Hamas.

Skrá yfir viðvaranir árið 2023 ein og sér er sláandi. Merki-leynipjónustusoldatar bentu á undirbúning sem samræmdist áætluninni. Undirforingi í Einingu 8200 varaði yfirmenn sína í september 2023 við því að áætlunin væri „yfirvofandi“ og líkti henni við viðvörun shofarsins. Landamæravaktmenn – margir hverjir ungar konur staðsettar á eftirlitsstöðvum – skiluðu ítrekuðum skýrslum um æfingar Hamas, dróna og æfingar sem endurspegluðu Jeríkóveggsáætlunina. Þeim var hafnað, og þær jafnvel hótað refsingu fyrir að þrjóska.

Þann 6. október tók leynipjónustan eftir því að **tugir Hamas-manna virkjuðu ísraelsk SIM-kort** – skýrt merki um yfirvofandi inngöngu. Klukkustundum fyrir árásina heyrði yfirmaður IDF, Herzi Halevi, sjálfur þessar skýrslur í símafundi en taldi þær vera venjubundnar æfingar.

Hvert þessara merkja samræmdist, hvert var lágmarkað og ekkert leiddi til aukins viðbúnaðar.

Viðvaranir frá bandamönnum

Ísrael var ekki eini aðilinn sem var meðvitaður um yfirvofandi hættu. **Egyptísk leynipjónusta** varaði ítrekað ísraelska starfsbræður sína við því að „eitthvað stórt“ væri í vændum. Seint í september 2023 sagði Abbas Kamel hershöfðingi persónulega við Benjamin Netanyahu forsætisráðherra að Hamas væri að skipuleggja „hræðilega aðgerð“. Á sama tíma benti Bandaríkin á vaxandi hættu á ofbeldi frá Hamas dagana á undan, þótt Washington staðfesti síðar að þau höfðu aldrei séð Jeríkóveggsáætlunina sjálfa.

Þrátt fyrir þetta gerði Ísrael engar sérstakar ráðstafanir, og Netanyahu neitaði síðar að hann hefði yfirleitt fengið slíkar viðvaranir.

Veikleiki Nova-hátíðarinnar

Einn af hjartnæmustu þáttum harmleiksins er **fjöldamorðið á Nova-tónlistarhátíðinni**, þar sem yfir 360 ungmenni voru drepin.

Framlenging hátíðarinnar til 7. október var samþykkt af IDF aðeins tveimur dögum áður, en enginn tengiliður á staðnum né bættar varnir voru veittar – þrátt fyrir að staðurinn væri í stuttri fjarlægð frá Gaza-landamærunum. Klukkustundum fyrir árásina ræddu IDF- og Shin Bet-yfirmenn í einrúmi möguleika á ógn við hátíðina en voruðu hvorki skipuleggjendur né rýmdum staðinn.

Þegar árásin hófst var ísraelska flugherinn á lægsta viðbúnaðarstigi í áraraðir, með aðeins tveimur orrustuþotum og tveimur þýrlum á skammri viðvörun um allt landið. Liðsauki til hátíðarsvæðisins kom ekki fyrr en næstum fimm klukkustundum eftir að morðin hófust.

Sein viðbrögð og ringulreið í stjórnun

Mistökin hættu ekki við leyniþjónustuna. Að morgni 7. október sló Hamas út myndavélar, útvarp og skynjara í samræmdri árás, sem gerði ísraelsku heraflana blinda. Fyrstu hersöfnunarpantanir voru ekki gefnar út fyrr en meira en klukkustund eftir að árásin hófst. Þá höfðu Hamas-bardagamenn þegar brotið gegnum 77 punkta meðfram landamærunum.

Í Kibbutz Be’eri tók það IDF klukkustundir að bregðast við, og yfir 100 íbúar voru drepnir. Í Nir Oz komu fyrstu hermenn eftir að árásarmennirnir voru þegar farnir. Á Nova-hátíðinni héldu yfirmenn ranglega að svæðið hefði verið rýmt, jafnvel þótt hundruð hátíðargesta væru enn undir skothríð.

Strúktúr- og stefnumótunarblindni

Greiningaraðilar setja þessi mistök oft undir hugtakið **“Conceptzia”** – forsendan um að Hamas væri hræddur, einblíndi á stjórnun og hefði engan áhuga á stórfelldri stríðsátökum. Þessi skoðun, styrkt af oftrú á „snjöllu girðinguna“ í Gaza og öðrum tæknilegum hindrunum, skildi Ísrael eftir varnarlausan.

Tveimur dögum fyrir árásina voru sérsveitir IDF endurstaðsettar frá Gaza til Vesturbakkans til að vernda landnema, og skildu aðeins fáa herdeildir eftir meðfram Gaza-landamærunum. Eftirlitseiningar í Gaza störfuðu þegar með minni umfangi, með skert eftirlit á nóttum og um helgar síðan 2021.

Tímasetningin – Simchat Torah, trúarhátíð – jók enn frekar við veikleika landsins.

Eftirmálar: Rannsóknir, afsagnir og drög að skýrslum

Síðan 7. október hafa margar innri rannsóknir skrásett mistökin. Rannsókn IDF árið 2025 kallaði atburðina **“algjört mistök”** í að vernda borgara. Yfirmaður herleytniþjónustunnar, hershöfðinginn Aharon Haliva, sagði af sér í apríl 2024 og tók ábyrgð á misdómum deildar sinnar. Eigin endurskoðun Shin Bet (2025) listaði alvarlegar yfirsjónir og kveikti pólitíska núning. Ríkisendurskoðandi hefur gefið út drög að niðurstöðum sem gagnrýna harðlega lögreglu- og herforingja vegna Nova-hátíðarinnar.

Engu að síður úthlutar engin af þessum skýrslum ásetningi. Þær lýsa ranghugmyndum, misdómum og lömun – en ekki samsæri.

Cui Bono? Framtíð Gaza

Engu að síður halda grunsemdir áfram. Í mánuðunum síðan 7. október hefur ísraelsk stefna snúist afgerandi í átt að fjöldaflutningi Gazabúa, með opinskáum umræðum um **“sjálfviljuga fólksflutninga”** og endurbyggingu. Fyrrverandi Bandaríkjaforseti Donald Trump hefur jafnvel lagt til hugmyndina um að umbreyta Gaza í **lúxus fasteignaþróun**, lúxusverkefni og miðstöð fyrir tækni, gervigreindar sprotafyrirtæki og framleiðslu – framtíðarsýn sem er ómöguleg án þess að fjarlægja stóran hluta palestínsku íbúanna fyrst.

Þetta gefur þyngd í rökum um að árásin, þótt blóðug og raunveruleg væri, þjónaði pólitískum og stefnumótandi tilgangi fyrir Ísrael og bandamenn þess.

Niðurstaða

Sönnunargögnin í kringum 7. október eru yfirþyrmandi í einum skilningi: Ísrael hafði leyniþjónustu, viðvaranir og jafnvel rauntíma vísbendingar um hvað var í vændum. Mistökin í að bregðast við geta ekki verið rakin til eins yfirsjónar heldur til keðju ákvarðana – hver og ein frestandi, hafnandi eða lágmarkandi ógnir sem, í baksýn, voru augljósar.

Hvort þetta jafngildir vísvitandi leyfi er annað mál. Engin afgerandi skjöl eða viðurkenning hefur komið fram sem sannar ásetning. Það sem til er eru **óbeinar sönnunargögn** – en í svo miklu magni og svo undarlegum að mörgum finnst erfitt að sætta sig við að eingöngu vanhæfni sé heildarsagan.

Að lágmarki var 7. október ekki aðeins óvænt harmleikur. Þetta var mistök sem voru fyrirséð, æfð og varað við, en óskiljanlega leyft að þróast. Og í kjölfarið hefur eyðileggingin verið notuð til að réttlæta víðtækar aðgerðir gegn Gaza sem samræmast á óþægilegan hátt löngu staðið til að endurmóta svæðið – laust við Palestínnumenn – í arðbær fasteignir og hátækniiðnað.

Því, þótt afgerandi sönnun vanti, benda óbeinu gögnin sterklega til þess að 7. október, ef hann var ekki hannaður, hafi að minnsta kosti verið leyft að gerast.

Heimildir

- **New York Times** (des. 2023). *Ísrael vissi af árásaráætlun Hamas meira en ári áður.*

- **Haaretz** (2023–2025). Ýmsar rannsóknarskýrslur um viðvaranir Einingar 8200, vitnisburði landamæravaktmanna og innri rannsóknir IDF.
- **Kan 11 News** (2024). *Óundirbúnaður ísraelska flughersins 7. október.*
- **The Guardian** (okt. 2023). *Egyptaland varaði Ísrael við árás Hamas dögum fyrir árásina, segir bandarískur löggjafi.*
- **Associated Press** (okt. 2023). *Egyptísk leynipjónusta varaði Ísrael ítrekað við áætlunum Hamas.*
- **Times of Israel** (2023–2025). Umfjöllun um rannsóknir IDF, samþykki Nova-hátíðarinnar og drög ríkisendurskoðanda.
- **Washington Post** (2023–2024). Endurgerðir á atburðum 7. október, þar á meðal „í fullu sjónarspili“ æfingar Hamas og svör Ísraels.
- **Ynet News** (2024–2025). Skýrslur um sein viðbrögð IDF í Be’eri og Nir Oz.
- **Talsmaður IDF** (feb. 2025). *Samantekt á niðurstöðum rannsóknarnefndar 7. október.*
- **Innri endurskoðun Shin Bet** (mars 2025). Niðurstöður um mistök leynipjónustunnar og stefnugalla.
- **CNN** (2023–2024). Umfjöllun um alþjóðlegar leynipjónustuviðvaranir og yfirlýsingar Bandaríkjanna um Jeríkóvegginn.
- **Al Jazeera** (2023–2025). Skýrslur um flutningsstefnur í Gaza og umræður um „sjálfviljuga fólksflutninga“.
- **Donald J. Trump, kosningayfirlýsingar** (2024). Athugasemdir sem leggja til endurpróun Gaza í lúxus fasteignir og tækni-/framleiðslumiðstöðvar.